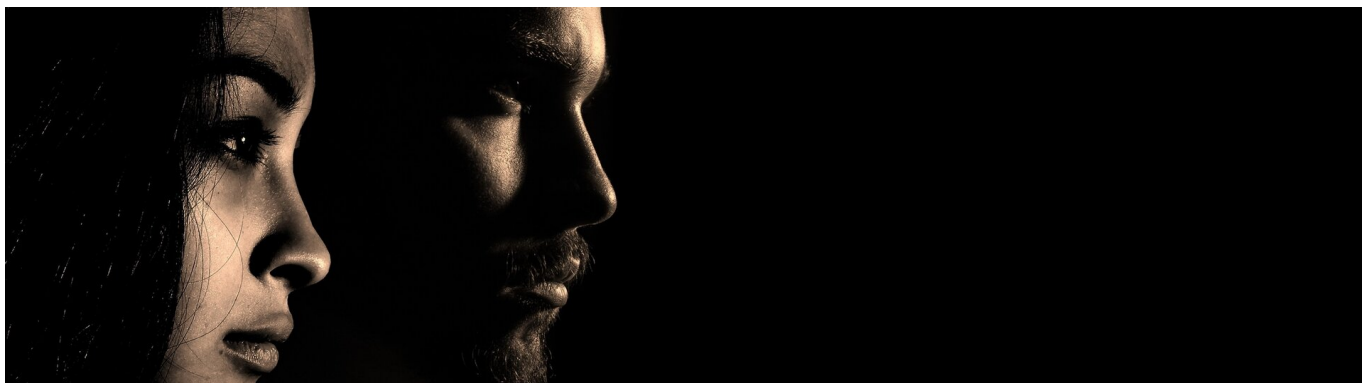

Mistrz i Małgorzata jako opowieść o miłości

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, tłum. I. Lewandowska, W. Dąbrowski, Warszawa 2017, s. 189.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, tłum. I. Lewandowska, W. Dąbrowski, Warszawa 2017, s. 191.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, tłum. I. Lewandowska, W. Dąbrowski, Warszawa 2017, s. 192.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 165–166.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, tłum. Irena Lewandowska, Witold Dąbrowski, Warszawa 2001, s. 192.
- Źródło: Anna Chudzińska-Parkosadze, *Z rozważań nad zagadnieniami czasoprzestrzeni w powieści Michaiła Bułhakowa „Mistrz i Małgorzata”*, t. 15/1, „Acta Neophilologica”, s. 239.

- Źródło: Robert Nęcek, Anna Zięba, *Formy przewycięzania zła w powieści „Mistrz i Małgorzata” Michaiła Bułhakowa*, t. 7, „Studia Salvatoriana Polonica ” 2013, s. 264.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 436.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 323.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 248.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 161–162.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 159–160.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 247.
- Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, tłum. I. Lewandowska, W. Dąbrowski, Warszawa 2017, s. 522.

Mistrz i Małgorzata jako opowieść o miłości

Kobieta i mężczyzna

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Mistrz i Małgorzata Michaiła Bułhakowa to powieść wielowątkowa. Nie ogranicza się zatem do budowanego obrazu władzy totalitarnej. Jednym z wątków jest oczywiście miłość. Bohaterów łączy silne uczucie, które nie gaśnie nawet w obliczu najtragiczniejszych wydarzeń. Siła miłości jest tak wielka, że w kochankach rodzi się gotowość, by jedno umarło za drugiego.

Twoje cele

- Przeanalizujesz wątek miłosny w powieści *Mistrz i Małgorzata* Michaiła Bułhakowa.
- Scharakteryzujesz uczucie łączące tytułowych bohaterów utworu Bułhakowa.
- Określisz, w jaki sposób okoliczności wpłynęły na rozwój uczucia kochanków.

Fenomen *Mistrza i Małgorzaty*

” Anna Chudzińska-Parkosadze

Z rozważań nad zagadnieniami czasoprzestrzeni w powieści Michaiła Bułhakowa „Mistrz i Małgorzata”

Michaił Bułhakow (1891-1940)

Źródło: domena publiczna.

Mistrz i Małgorzata, jedna z najbardziej znanych powieści XX wieku, do dziś wzbudza zachwyt wirtuozerią kreacji świata fantastycznego, przenikliwością przemyśleń [ontologicznych](#) oraz harmonią współistnienia bytów niższych, pośrednich i wyższych. Jest oczywiście wiele powodów, dla których to arcydzieło literatury światowej można cenić. Fenomen tego tekstu polega także na tym, że budząc szerokie zainteresowanie wśród czytelników i badaczy

literatury, będąc przedmiotem niezliczonych analiz i interpretacji, ciągle kryje w sobie tajemnicę i pozostawia wiele istotnych pytań bez odpowiedzi. Niewątpliwie utwór ten należy zaliczyć do gatunku powieści z kluczem.

Źródło: Anna Chudzińska-Parkosadze, *Z rozważań nad zagadnieniami czasoprzestrzeni w powieści Michaiła Bułhakowa „Mistrz i Małgorzata”*, t. 15/1, „Acta Neophilologica”, s. 239.

Jednym z tych kluczy może być motyw miłości między mistrzem i Małgorzatą.

Miłość silniejsza niż śmierć

Silny związek emocjonalny Małgorzaty i Mistrza jest jedną z osi fabularnych utworu.

Źródło: domena publiczna.

Miłość i jej różne oblicza to jeden z najczęściej powracających w literaturze tematów. Zarówno w największych powieściach, jak i drobnych utworach lirycznych znajdziemy uczucia [platoniczne](#), ale też płonne wyznania kochanków i tragedie miłosne. Natomiast w powieści *Mistrz i Małgorzata* odnajdujemy miłość absolutną, która przewyższa nawet śmierć.

Wątek miłosny opiera się na spotkaniu mistrza i Małgorzaty. Mistrz jest pisarzem, którego życie upływa na tworzeniu powieści o Piłacie. W czasie jednego ze spacerów poznaje kobietę,

„którą kochał całe życie” – jest nią Małgorzata. Zauważa ją pośród innych ludzi. Mistrza uderza niesłychana samotność bijąca z oczu kobiety.

Miłość ta prowadzi jednak do tragicznych konsekwencji, osłabiając kruchą psychikę mistrza, w wyniku czego trafia on do szpitala psychiatrycznego. Małgorzata, by go ratować, zaprzedała duszę złu.

Miłość w czasach zła

Moskwa lat 30. XX wieku, rządy totalitarne, bieda, rozbudowany system donosicielstwa. Wszystko to nie sprzyjało rozwojowi miłosnych uczuć między ludźmi.

” Robert Nęcek, Anna Zięba

Formy przewycięzania zła w powieści „Mistrz i Małgorzata” Michaiła Bułhakowa

Chaos – który panuje w Moskwie w latach trzydziestych XX wieku – jest konsekwencją wyrzucenia ze swego życia Boga; głoszenia bezmyślnych poglądów, że On nie istnieje, a człowiek jest panem swego losu. Owe przekonania są tragiczne w skutkach. Mieszkańcy Moskwy są tak bardzo przyzwyczajeni do otaczającego ich zła oraz tak bardzo ślepi na jego przejawy w ich życiu, że nie zauważają przybyłego do stolicy osobowego zła wraz ze swymi towarzyszami. Celem zawitania do miasta dziwnej ekipy z Lucyferem na czele jest m.in. zorganizowanie swoistego sprawdzianu z miłości. Jak wiadomo, niewielu obywateli zdaje ten egzamin. Większość ludzi w Moskwie daje się złapać w pułapkę zastawioną przez diabła i jego świtę. Nie zwyciężają oni mocy szatana; nie znajdują spokoju, ponieważ brak w nich miłości.

Źródło: Robert Nęcek, Anna Zięba, *Formy przewycięzania zła w powieści „Mistrz i Małgorzata” Michaiła Bułhakowa*, t. 7, „Studia Salvatoriana Polonica ” 2013, s. 264.

Miłość jako przeznaczenie i nadzieja

” Michaił Bułhakow

Mistrz i Małgorzata

Miłość napadła na nas tak, jak napada w zaułku wyrastający spod ziemi morderca, i poraziła nas oboje od razu. Tak właśnie razi grom albo nóż bandyty! Ona zresztą utrzymywała później, że to nie było tak, że musieliśmy się kochać już od dawna, jeszcze się nie znając i zanim się

jeszcze spotkaliśmy, i że ona żyła z innym mężczyzną... a ja, tam, wtedy... z tą, no, jakże jej... (...) z Manią... nie, z Warią...

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, tłum. Irena Lewandowska, Witold Dąbrowski, Warszawa 2001, s. 192.

Mistrza i Małgorzatę łączy uczucie, którego siła jest dla bohaterów niezrozumiała. Jawi im się jako [mistyczna](#) tajemnica, która odkrywa się przed nimi nagle i niespodziewanie. Od momentu spotkania wiedzą, że kochają się i pozostają sobie oddani nawet wtedy, gdy ich drogi się rozchodzą. Miłość jest zatem ukazana nie tylko jako uczucie między dwojgiem ludzi, ale jako siła, która rządzi ich życiem. Miłość jest ich losem i przeznaczeniem. Uczucie mistrza i Małgorzaty jest też rodzajem nadziei, która utrzymuje ich przy życiu, ponieważ rezygnują ze śmierci, by oddać się sobie. W powieści Bułhakowa miłość, przeznaczenie i nadzieja są ze sobą nierozzerwalnie związane.

Słownik

mistyka

(gr. *mystikós*) – termin określający różnorodne przeżycia religijne oparte na indywidualnej więzi z rzeczywistością pozazmysłową, Bogiem

ontologia

(gr. *on óntos* – będący, byt; *óntos on* – rzeczywiście będący, istniejący; *lógos* – słowo, nauka, teoria) dział filozofii, nauka o bycie, naturze i postaciach bytu

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

Miłość silniejsza niż śmierć

W powieści Bułhakowa intensywność wiary w siłę miłości jest szczególna:

„Za mną, czytelniku! Kto co powiedział, że nie ma na świecie prawdziwej, wiernej, wiecznej miłości? Oby odcięli takiemu kłamcy jego plugawy język! Za mną, mój czytelniku, idź za mną, a ja pokażę ci taką miłość. O nie! Mylił się mistrz w tamtej ciemnej, północnej godzinie, gdy z goryczą mówił w szpitalu do Iwana, że ona go pewnie zapomniała. To niemożliwe, nie zapomniaby go nigdy”.

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 247.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

I Pierwsze spotkanie

Okoliczności pierwszego spotkania mistrza i Małgorzaty poznajemy dzięki opowieści samego pisarza, który kieruje ją do poety Iwana Bezdomnego, będącego – podobnie jak mistrz – pacjentem szpitala psychiatrycznego:

„– Miała w rękach te okropne, niepokojąco żółte kwiaty. Diabli wiedzą, jak się nazywają, one tutaj zawsze pierwsze kwitną na wiosnę. I te kwiaty ostro kontrastowały z czernią jej letniego płaszcza. Niosła żółte kwiaty! Niedobry kolor! Skręciła z Twerskiej w jakiś zaułek i nagle obejrzała się za siebie. Wie pan, jak wygląda Twerska, zawsze płyną tamtędy potoki ludzi, lecz przysięgam: ona patrzyła tylko na mnie, patrzyła nie ze strachem, ale z jakimś bólem w oczach. Wstrząsnęła mną nie tyle jej uroda, ile bezmiar samotności w jej spojrzeniu.

Podążałem za żółtym drogowskazem jak zahipnotyzowany, skręciłem w ślad za nią w pobliską uliczkę. Szliśmy w milczeniu ponurym, krzywym zaułkiem, ja po jednej stronie, ona po drugiej. I jakimś dziwnym trafem nie było tam prócz nas żywego ducha. Czuję, że muszę zacząć z nią rozmowę, ale paraliżowała mnie obawa, że nie wydobędę z siebie głosu, a ona zniknie i nigdy więcej jej nie zobaczę.

Tymczasem to ona odezwała się pierwsza. *Podobają się panu moje kwiaty?* Do dziś pamiętam barwę jej głosu, był niski i lekko się załamywał. (...) Szybko przeszedłem na drugą stronę i zbliżyłem się do niej. „Nie”. Spojrzała na mnie

zaskoczona, a ja nagle poczułem, że całe życie kochałem tylko ją jedną. (...) Ona co prawda twierdziła potem, że musieliśmy się kochać dużo wcześniej, nie znając się jeszcze i nawet nie wiedząc o swoim istnieniu. (...)

Tak, miłość dopadła nas w jednej chwili. Zdałem sobie z tego sprawę jeszcze tego samego dnia, jakąś godzinę później, gdy w którymś momencie znaleźliśmy się niepodziewanie obok murów Kremla, na brzegu rzeki Moskwy.

Rozmawialiśmy tak, jakbyśmy się znali od lat, a rozstali zaledwie wczoraj. (...) Świeciło dla nas majowe słońce i w niedługim czasie została moją sekretną żoną".

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 159–160.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

II Miłość (prawie) idealna

W czasie, gdy Mistrz poznaje Małgorzatę, jest samotnym pisarzem, mieszkającym w suterenie domku na Arbacie, a Małgorzata – piękną młodą mężatką, zamieszkującą luksusową willę w bogatej dzielnicy Moskwy. Jej mąż jest dobrym człowiekiem, kocha ją szczerze i nigdy jej nie skrzywdził, ale mimo to Małgorzata jest nieszczęśliwa, bo nie odwzajemnia jego uczuć. Od dnia poznania mistrza jej życie całkowicie się zmienia: zakochani spotykają się ukradkiem w suterenie mistrza, tam spędzają romantyczne i pełne uniesień chwile.

„Iwan dowiedział się teraz, że mistrz i nieznajoma pokochali się tak mocno, że stali się nierozłączni. (...) Poeta dowiedział się również, że przybysz i jego ukochana już od pierwszych dni swej znajomości byli całkowicie pewni, że zostali dla siebie stworzeni i że to los zetknął ich wtedy na Twerskiej. Dowiedział się również, jak wyglądał zwykły dzień zakochanych. Ona przychodziła, wkładała fartuch i w ciasnym przedpokoju z umywalką – którą ten biedak tak się szczyił – zapalała stojący na drewnianym stole palnik naftowy, przyrządzała śniadanie i podawała je na owalnym stole w dużym pokoju. Gdy nadciągały majowe burze i za ciemnymi szybami po podwórzu płynęła rzeka wody, grożąca zatopieniem ich ostatniej przystani, kochankowie rozpalali w kominku i piekli w nim ziemniaki. Po wyjęciu z ognia buchał z nich kłęby pary, a zwęglone łupiny smarowały zakochanym ręce na czarno. W suterenie słyszać było śmiech, drzewa w ogrodzie zrzucały z siebie po deszczu połamane gałązki i kiście białych kwiatów”.

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 161–162.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

III Rysa na szkle

Romans kwitnie, a mistrz nie przestaje pisać swojej powieści o Piłacie. Małgorzata wspiera pisarza w tworzeniu: jest pierwszą czytelniczką i recenzentką, zna całe fragmenty na pamięć. Twierdzi, że w tej opowieści zawiera się całe jej życie. Wieszczu wielką sławę ukochanemu – wtedy zaczyna nazywać go mistrzem.

„Powieść została ukończona w sierpniu i oddana do przepisania jakiejś maszynistce. Nadszedł wreszcie czas, aby porzucił tajną przystań i wyszedł do ludzi. – Wyszedłem do nich ufnie, z powieścią w rękach, ale właśnie wtedy moje życie legło w gruzach”.

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 161–162.

Recenzenci – ze względu na kłopotliwy temat – odrzucają powieść. W prasie ukazują się szkalujące autora recenzje. Mistrz, choć zdaje sobie sprawę z politycznych powodów niedopuszczenia powieści do druku, załamuje się psychicznie. Małgorzata nadal próbuje go wspierać, ale mimo to relacja kochanków ulega zmianie. Widują się rzadziej, a mistrz zaczyna spędzać czas ze swoim nowym przyjacielem Alojzym Mogaryczem. Którejś nocy, gdy mistrz jest w bardzo złym stanie psychicznym (w napadzie szału wrzuca swoją powieść do kominka i pali ją), Małgorzata odwiedza go, ale nie może zostać dłużej ze względu na małżeńskie zobowiązania. Jednak obiecuje odejść od męża i wrócić rano. Niestety, gdy rano zjawia się w domku na Arbacie, zastaje pustą suterенę. Mistrza nie ma.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

IV Pakt z diabłem

Jak się okazało, cierpiący na napady panicznego lęku pisarz postanowił tamtej feralnej nocy sam udać się do szpitala psychiatrycznego. Uznał, że nie może marnować życia Małgorzacie, która z nim nie miałaby żadnej przyszłości. Nadal

ją kochał, ale zniknął dla jej dobra. Tymczasem Małgorzata szaleje z tęsknoty i niepokoju o ukochanego. Nie wie, co się z nim dzieje, czy w ogóle żyje.

„Uczyniła wszystko, co w ludzkiej mocy, by odnaleźć jakiś ślad zaginionego, ale poszukiwania okazały się, rzecz jasna, daremne. Musiała wrócić do willi z ogrodem i dalej żyć po staremu”.

Źródło: Michał Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 248.

Ale pewnego wiosennego dnia podczas spaceru Małgorzata poznaje jegomościa, który potrafi czytać w myślach. Skuszona aluzjami dotyczącymi Mistrza Małgorzata decyduje się zawrzeć „pakt z diabłem”. Ma nadzieję, że odzyska ukochanego.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

V Zakochana czarownica

Po użyciu maści otrzymanej od diabła Azazella Małgorzata nie tylko młodsze i piękniejsze, ale również zyskuje niezwykle moce: zmienia się w latającą na miotle czarownicę... Najpierw dokonuje zemsty na krytyku Łatuńskim, który doprowadził Mistrza do załamania nerwowego. Potem na prośbę Wolanda zostaje gospodynią na szatańskim Balu Stu Królów. W ramach podziękowania za uczestnictwo w tej dość potwornej uroczystości, Woland chce spełnić jedno życzenie Małgorzaty.

„Niech mi natychmiast zwróć mego kochanka Mistrza! – zawołała Małgorzata i skurcz wykrzywił jej twarz. Wtedy do pokoju wdarł się wichur i zachwiały płomykami świec w lichtarzach. Ciężka zasłona wyduła się, okno rozwarło na oścież i wysoko na niebie, choć już dawno powinno było świtać, zajaśniał księżyc w pełni. Na podłodze pod oknem rozścieliła się chusta nocnego zielonego światła i na tej świetlnej ścieżce pojawił się człowiek, który odwiedził Iwana owej księżycowej nocy, nazywając się mistrzem. Miał na sobie szpitalne odzienie, szlafrok i kapcie, a na głowie – czarną czapeczkę, z którą nigdy się nie rozstawał. Jego zarośniętą twarz co chwila wykrzywił nerwowy grymas. (...) Małgorzata poznała go od razu. Jęknęła, klasnęła w dłonie i podbiegła do swego mistrza. Całowała go w czoło i usta, przytulała się do kłujących policzków, długo wstrzymywane łzy płynęły po jej twarzy”.

Źródło: Michał Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 323.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

VI Na drugim brzegu

Kochankowie, którzy odzyskali siebie nawzajem dzięki szatańskim sztuczkom, chcą wrócić do swego dawnego szczęśliwego życia – do małego domku na Arbacie. I wracają tam, ale ponieważ w realnym świecie ich wspólne życie jest tak naprawdę niemożliwe – Woland ofiaruje im coś więcej – śmierć i zmartwychwstanie do wiecznego szczęścia.

„Mistrz i Małgorzata ujrzeni obiecany świt. Wschodził tam, gdzie chował się księżyc w pełni. W porannym brzasku Mistrz wstępuje ze swą przyjaciółką na omszały kamienny mostek. Są już na drugim brzegu. Strumyk został za plecami wiernej pary kochanków, a oni idą teraz piaszczystą dróżką.

– Wsłuchaj się w cichość – mówi Małgorzata do mistrza, a piasek chrzęści pod jej bosymi stopami.

– Słuchaj... napawaj się tym, czego nie zaznałeś w życiu: ciszą. Patrz, oto stoi przed tobą twój wieczysty dom, twoja nagroda. Widzę już okno weneckie i pnącza winorośli sięgające samego dachu. Oto twój dom, twój wieczysty dom. Wiedz, że jeszcze dziś wieczorem przyjdą do ciebie ci, których kochasz i których jesteś tak ciekaw. Nie będziesz się ich bał. A oni będą ci grali, śpiewali, i zobaczysz, jak piękne może być światło, gdy w domu płoną świece. Będziesz zasypiał w swej nieodłącznej, wymiętej czapce i zaśniesz z uśmiechem na ustach. Sen da ci siłę i obdarzy mądrością. I już nie będziesz mnie od siebie odpychał. A ja będę strzegła twego snu. Tak mówi Małgorzata, idąc wraz z mistrzem do ich wieczystego domku, i wydaje się mistrzowi, że słowa Małgorzaty płyną niczym ten szemrzący strumień, który dopiero co minęli. I pamięć mistrza, jego niespokojna, boleśnie pokłuta pamięć zaczyna przygasać”.

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 436.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

VII Próba miłości

Miłość wkrótce została wystawiona na próbę – mistrz przeszedł załamanie nerwowe po odrzuceniu powieści przez redaktorów. Małgorzata, chcąc go wspierać, podjęła decyzję, że odejdzie od męża i zostanie z mistrzem. Czuli, że

jest mu potrzebna i chciała go ratować. Nie zdążyła – mistrz znalazł się w szpitalu psychiatrycznym. Pozostawił ją bez słowa.

Dopiero dzięki Wolandowi i wielkim staraniom Małgorzaty kochankowie mogli znów się połączyć.

„-O, po trzykroć romantyczny mistrzu, czyż nie chcesz we dnie przechadzać się ze swoją przyjaciółką pod drzewami wiśni, które właśnie zaczynają okrywać się kwiatem, a wieczorem słuchać muzyki Shuberta? [...] Tam czeka już na was dom [...]”.

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Warszawa 2017, s. 522.

CC 0, Pixabay

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PRoZNxtC2>

Cisza

„-Posłuchaj, jak cicho – mówiła do mistrza Małgorzata, a piasek szeleścił pod jej bosymi stopami. – Słuchaj i napawaj się tym, czego nie było ci dane zaznać w życiu – spokojem. [...]”

Tak mówiła Małgorzata, idąc z mistrzem w kierunku ich wieczystego domu, i wydawało się mistrzowi, że słowa Małgorzaty szemrzą tak samo, jak szemrał i szeptał strumień, od którego się oddalali.”

Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Warszawa 2017, s. 523.

Polecenie 2

Wyjaśnij, jaki wpływ na relację kochanków z powieści Bułhakowa mogła mieć twórczość mistrza oraz reakcje otoczenia na nią.

Słownik

recenzja

(łac. *recensio* – spis ludności, przegląd) – to analiza i ocena dzieła literackiego, wydarzenia, filmu, spektaklu teatralnego, wystawy artystycznej; pełni funkcję informacyjną i wartościującą, zatem jej zadaniem jest krótki opis recenzowanego wydarzenia oraz opinia piszącego – zarówno negatywna lub pozytywna, jak niejednoznaczna, ukazująca wady i zalety

suterena

(fr.) – część budynku położona częściowo poniżej poziomu gruntu, przeznaczona na pomieszczenia użytkowe

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz poprawne stwierdzenia.

Powieść Michaiła Bułhakowa jest powieścią ☐ wielowątkową / ☐ jednowątkową ,
a wątek miłosny jest ☐ jednym z kilku głównych wątków /
☐ jedynym wątkiem całego utworu . Inne wątki, które możemy wyróżnić w powieści, to
☐ zdrada , ☐ dom , ☐ wojna . Diabeł nie jest mściwy, ☐ pomaga /
☐ nie pomaga ☐ wszystkim / ☐ niektórym bohaterom. Śmierć nie stanowi
tragicznego ☐ końca / ☐ początku , staje się kolejnym etapem dla tych, którzy na to
zasługują.

Ćwiczenie 2

Jak dobrze znasz wątek miłosny Małgorzaty i mistrza? Rozwiąż quiz.

Czym Małgorzata zwróciła na siebie uwagę mistrza, kiedy szła pośród tłumu, podczas jednego ze swoich spacerów? Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐ butami na wysokich obcasach

☐ kwiecistą suknią

☐ wiankiem we włosach

☐ naręczem żółtych kwiatów

Jak miała na imię pierwsza żona mistrza? Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐ Tatiana

☐ mistrz nie pamiętał imienia żony

☐ Natasza

☐ Małgorzata

Gdzie potajemnie spotykali się kochankowie? Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐ w suterenie mistrza

☐ w willi Gribojedowa

☐ na Patriarszych Prudach

Kto złożył Małgorzacie propozycję udziału w balu u szatana? Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐ Natasza

☐ Nikołaj Iwanowicz

☐ Azazello

Zaznacz poprawną odpowiedź. „Przyjaciel”, który odwiedzał mistrza w suterenie, a którego Małgorzata nie lubiła, nazywał się:

☐ Stiepan Bogdanowicz

☐ Alojzy Mogarycz

☐ Nikanor Iwanowicz Bosy

Zaznacz poprawną odpowiedź. Mistrz dał Małgorzacie do przechowania:

☐ pieniądze

☐ swoją powieść

☐ psa

Ćwiczenie 3

Zaznacz wyrażenia, którymi można opisać miłość bohaterów powieści Bułhakowa.

- ☐ miłość rodzicielska
- ☐ motyw kochanków tragicznych
- ☐ braterstwo dusz
- ☐ miłość przeciwko światu
- ☐ miłość jako zrzęczenie losu
- ☐ ocalająca moc miłości
- ☐ przypadkowe spotkanie
- ☐ miłość zakazana
- ☐ miłość spełniona
- ☐ miłość niszcząca i wypalająca
- ☐ szczęśliwa miłość

Ćwiczenie 4

Wymień trzy pary literackich kochanków epoki romantyzmu. Wyjaśnij, co łączy je z wykreowaną przez Bułhakowa parą kochanków.

Ćwiczenie 5

Co ostatecznie dało wolność i spokój mistrzowi i Małgorzacie? Zredaguj krótką wypowiedź na ten temat.

Ćwiczenie 6

Na podstawie całej powieści oraz poprzednich ćwiczeń sformułuj wniosek dotyczący sposobu przedstawienia miłości mistrza i Małgorzaty przez Michała Bułhakowa.

Zapoznaj się z cytatem z powieści *Mistrz i Małgorzata*. Wyjaśnij, jakie czynniki i w jaki sposób wpłynęły na pogorszenie relacji mistrza i Małgorzaty.

” Michaił Bułhakow

Mistrz i Małgorzata

Oślupiały w obliczu tak potwornego oskarżenia, wziąłem do ręki kolejną gazetę, gdzie ujrzałem dwa następne artykuły: pierwszy podpisany przez Łatuńskiego, a drugi przez niejakiego M.Z. Zapewniam pana, że wypociny Arymana i Ławrowicza wydawały się błahostką w porównaniu z tym, co wypisywał Łatuński. Wystarczyło spojrzeć na tytuł: *Wojujący świętoszek*. Lektura pochłonęła mnie do tego stopnia, że nie zauważyłem, jak wpadła do pokoju (drzwi były otwarte) – z ociekającym wodą parasolem i przemokniętymi gazetami. Jej oczy miotają błyskawice, zimne ręce drżały. Zaczęła mnie rozpaczliwie całować, a potem uderzyła pięścią w stół i oznajmiła, że otruje Łatuńskiego. (...)

– Nadeszły smutne jesienne dni – ciągnął gość – Powieść została ukończona i nie było już czym się zajmować. Właściwie cały nasz wspólny czas spędzaliśmy teraz na dywaniku przy kominku, wpatrując się niemo w ogień. Częściej też rozstawaliśmy się dłużej. Ona wychodziła na spacer, a mnie znowu przytrafiło się coś nietypowego... Niespodziewanie pojawił się przyjaciel. (...) Przedstawił się jako dziennikarz. Tak bardzo przypadł mi do gustu, że nawet dzisiaj, da pan wiarę, wspominam go z nostalgią. (...) Mojej żonie wyjątkowo się nie spodobał. Ja go broniłem. Powiedziała: „Rob, jak uważasz, ale dla mnie ten człowiek jest odpychający.”

Artykuły wyrastały jak grzyby po deszczu. Na początku kpiłem sobie z tego, ale w miarę, jak pojawiało się ich więcej i więcej, coraz bardziej zadawałem sobie sprawę z powagi sytuacji. (...) Zacząłem się zwyczajnie bać ciemności. Był to początek choroby psychicznej. Często miałem wrażenie, zwłaszcza gdy zasypiałem, że serce oplatają mi lodowate macki ośmiornicy. Musiałem sypiać przy zapalonym świetle.

Moja ukochana bardzo się zmieniła (nie wspominałem jej o ośmiornicy, ale musiała wiedzieć, że dzieje się ze mną coś niedobrego), wychudła, pobrała, rzadko się śmiała i ustawicznie błagała, abym jej wybaczył, że nakłaniała mnie do publikacji powieści. Mówiła, że powinienem wszystko rzucić i wyjechać na południe, nad Morze Czarne, przeznaczając na to resztę pieniędzy z wygranej.

Źródło: Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*, Kraków 2016, s. 165–166.

Ćwiczenie 8

Podaj trzy tytuły filmów, które mogłyby stanowić kontekst dla wątku miłosnego w *Mistrzu i Małgorzacie*. Uzasadnij swoje wskazania.

Dla nauczyciela

Autor: Maria Gniłka-Somerlik

Przedmiot: Język polski

Temat: *Mistrz i Małgorzata* jako opowieść o miłości

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną,

psalm, kronikę, satyrę, sielanekę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły *nie* oraz partykuły *-bym*, *-byś*, *-by* z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń *-ji*, *-ii*, *-i*; zapisu przedrostków *roz-*, *bez-*, *wes-*, *wz-*, *ws-*; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (*a*, *ę*) oraz połączeń *om*, *on*, *em*, *en*; pisowni skrótów i skrótownic;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

Zakres rozszerzony

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;

Lektura obowiązkowa

17) Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- charakteryzuje relację mistrza i Małgorzaty z powieści Bułhakowa;
- analizuje sposób przedstawienia relacji kochanków;
- wyjaśnia, w jaki sposób otoczenie wpłynęło na rozwój miłości kochanków;
- interpretuje nastrój panujący w Moskwie lat 30. XX wieku.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- podająca.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją

Uczniowie powinni znać treść *Mistrza i Małgorzaty* Bułhakowa.

Faza wprowadzająca

Faza wstępna lekcji powinna być poświęcona treści i okolicznościom powstania *Mistrza i Małgorzaty* M. Bułhakowa.

Nauczyciel po rozmowie z uczniami na temat powieści informuje, że lekcja będzie poświęcona jednemu jej wątkowi: miłości. Następnie prezentuje „Wprowadzenie” do lekcji, jej cele i zapisuje temat na tablicy.

Faza realizacyjna

Uczniowie zapoznają się z treścią multimedium i wykonują przyporządkowane do niego polecenia. Następnie wykonują indywidualnie ćwiczenia 1-3. Wyniki omawia nauczyciel z całym zespołem klasowym. W następnym kroku uczniowie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”, która przedstawia różne perspektywy odbioru wątku miłosnego powieści Bułhakowa. Ten kontekst jest niezbędny do wykonania pracy w kolejnych ćwiczeniach w sekcji „Sprawdź się”. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy, które wykonują przydzielone im ćwiczenia: 4-8 z sekcji ćwiczeń. Po wykonanej pracy przedstawiciele grup prezentują jej wyniki.

Faza podsumowująca

W podsumowaniu lekcji nauczyciel może zaprezentować fragment jednego z dostępnych w internecie słuchowisk (lub spektakli) opracowanych na podstawie powieści Bułhakowa. Po wysłuchaniu uczniowie dzielą się wrażeniami z odbioru.

Materiały dodatkowe:

- *Bułhakow*, reż. M. Wojtyśko; spektakl Teatru im. Słowackiego w Krakowie (dostępny w internecie).
- Krzysztof Tur, *Na granicy świata: Gogol, Tolstoj, Bułhakow*, Białystok 2020.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Prezentacja multimedialna” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.